

BĒGOŠIE NODOKĻI,

KURŠ MAKSĀ NODOKĻUS CENTRĀLAJĀ UN AUSTRUMEIROPĀ?

Pētījuma izvilkums latviešu valodā.
Pilna pētījuma versija angļu valodā pieejama www.lapas.lv

Bēgošie nodokļi - Kurš maksā nodokļus Centrālajā un Austrumeiropā?

Ziņojumu izstrādājušas pilsoniskās sabiedrības organizācijas sešās Centrālās un Austrumeiropas valstīs: Bulgārijā (Za Zemiata), Čehijas republikā (Glopolis), Ungārijā (Demnet), Latvijā (LAPAS), Polijā (IGO) un Slovēnijā (Exvilib Institute).

Pētījuma veikšanu koordinēja Finance Uncovered, www.financeuncovered.org

Autors: Autoru kolektīvs

Pētījuma izvilums latviešu valodā. Pilna pētījuma versija angļu valodā pieejama www.lapas.lv.

© Za Zemiata, Glopolis, Demnet, LAPAS, IGO & Ekvilib Institute, Prāga, 2017

Šis materiāls ir veidots ar Eiropas Savienības finansiālu atbalstu projekta "Godīgi nodokļi visiem" ietvaros. Par materiāla saturu pilnībā atbild autori un tajā publicētā informācija nekādā veidā nevar tikt izmantota, lai atspoguļotu Eiropas Savienības viedokli.

www.lapas.lv

www.godiginodoklivisiem.lv

Kurš maksā nodokļus Centrālajā un Austrumeiropā?

Ievads

Kopā ar pārstāvjiem no sešām Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīm - Ungārijas, Čehijas, Slovēnijas, Polijas, Latvijas un Bulgārijas -, mēs nolēmām aplūkot katras valsts lielāko uzņēmumu nodokļu situāciju.

Mūs iedvesmoja Dimitars Sabevs, bulgāru nodokļu taisnīguma kampaņas pārstāvis, kurš jau veicis pētījumus šajā jomā 2015. gadā.

Dimitars uzdeva vienkāršu jautājumu. Cik lielu daļu, veicot uzņēmumu ienākuma nodokļa iemaksas, valsts budžetā veido desmit lielākie Bulgārijas uzņēmumi?

Viņa iegūtā atbilde bija pārsteidzoša. 2015. gadā desmit pēc ieņēmumiem lielākie Bulgārijas uzņēmumi saņēma neto nodokļa kredītu. Citiem vārdiem, desmit lielākie Bulgārijas uzņēmumi saņēma vairāk no valsts nodokļu atlaižu un kompensāciju formā, nekā tie iemaksāja budžetā.

Mēs nolēmām atkārtot šo eksperimentu piecās citās valstīs, kurās atradās mūsu pētnieki: Čehijā, Latvijā, Slovēnijā, Polijā un Ungārijā. Lai gan nevienā valstī netika konstatēti tik šokējoši rezultāti kā Bulgārijā, atklājās vairāki interesanti jautājumi. Piemēram, mēs noskaidrojām, ka Slovēnijā viens no reģiona pazīstamākajiem uzņēmumiem Gorenje piecus gadus nav maksājis uzņēmumu ienākuma nodokli savā mītnes valstī Slovēnijā. Nav nekādu pazīmju, ka Gorenje būtu rīkojies nelikumīgi.

Tāpat redzam, ka Ungārija ir kļuvusi par reģiona nodokļu paradīzi. Valdība plāno [samazināt](#) uzņēmumu nodokļa likmi līdz 9%, taču lielākie uzņēmumi nemaksā pat tik daudz. Izmantojot nodokļu atlaides un kompensācijas, lielāko valsts uzņēmumu maksātā nodokļu likme ir mazāk kā 0,5%.

Mūsu pētījumā mēs aplūkojām arī to, kā nodokļu slogs tiek sadalīt starp strādniekiem, korporācijām un patērētājiem.

Mēs atklājām, ka Ungārijā salīdzinoši mazākus nodokļus maksā ne tikai desmit lielākie uzņēmumi. Ungārijas uzņēmumi kopumā nodokļos samaksā salīdzinoši mazāku savu peļņas daļu. Tā vietā Ungārijā nodokļu nasta attiecas uz tās pilsoņiem, kuri maksā lielāko nodokļu daļu, maksājot pievienotās vērtības nodokli un citus atsevišķām personām maksājamus nodokļus.

Mūsu pētījumā Čehija bija vienīgā valsts, kur uzņēmumu ienākumu nodokļa proporcija pret kopējiem ieņēmumiem no nodokļiem bija salīdzināma par iedzīvotāju maksātajiem nodokļiem un to ienākumiem. Visās pārējās valstīs pastāvēja ievērojama atšķirība starp uzņēmumu un iedzīvotāju maksātajām summām.

Ieteikumi pamatnostādņu jomā

Palielināt nodokļu atvieglojumu un nodokļu vienošanos pārredzamību

Ziņojumā norādīts, ka daži lielie uzņēmumi izmanto izdevīgus nodokļu atvieglojumus, kas ļauj tiem maksāt mazāku nodokļu summu.

Turklāt EURODAD ziņojumā norādīts, ka pēdējos gados tiek noslēgtas arvien vairāk vienošanās par nodokļiem starp nodokļu iestādēm un starptautiskiem uzņēmumiem.

Lai uzlabotu nacionālo valdību veidotās politikas, ir ļoti svarīgi, lai sabiedrības rīcībā būtu visi fakti par nodokļu atvieglojumu sekām, kā arī līgumiem, kas noslēgti starp valdībām un starptautiskajiem uzņēmumiem.

Tāpēc valdībām vajadzētu regulāri publicēt informāciju par nodokļu atvieglojumu izmaksām un līgumiem, kas noslēgti ar starptautiskajiem uzņēmumiem.

Atbalstīt publiskus starpvalstu ziņojumus

Šajā pētījumā konstatēti pierādījumi, ka Centrālās un Austrumeiropas valstis nav imūnas pret starptautisko uzņēmumu peļņas novirzīšanu.

Viens no efektīvākajiem līdzekļiem, kā atklāt peļņas novirzīšanu, ir panākt, ka uzņēmumi publicē savus pārskatus par katru valsti atsevišķi. Tas ļautu sabiedrībai labāk izprast, kur starptautiskie uzņēmumi iegulda savu peļņu un vai tā tiek novirzīta no jurisdikcijām ar augstākiem nodokļiem uz jurisdikcijām ar zemākiem nodokļiem.

Centrālās un Austrumeiropas valstu valdībām vajadzētu atbalstīt pilnībā publisku valstu ziņojumu ieviešanu ES.

Atbalstīt ES ierosinājumus kopējās konsolidētās uzņēmumu nodokļu bāzes izstrādei

Mūsu pētījums atklāja, ka uzņēmumi spēj izmantot atšķirīgās nodokļu likmes dažādās valstīs, lai gūtu labvēlīgākus rezultātus. Tādēļ Eiropas valstīm vajadzētu sadarboties, lai pārliecinātos, ka valstu starā pastāv līdzvērtīgas konkurences apstākļi un vienoti noteikumi nodokļa bāzes noteikšanai. Šādu iespēju rada Eiropas Komisijas ierosinājums izveidot kopēju konsolidētu uzņēmumu nodokļu bāzi. Centrālās un Austrumeiropas valstīm vajadzētu pozitīvi iesaistīties šajā diskusijā ES līmenī.

Kurš maksā nodokļus?

Bieži vien mēdz sacīt, ka dzīvē pilnīgi drošas ir tikai divas lietas: nāve un nodokļi. Taču tas, kurš patiesībā maksā nodokļus, nekādā ziņā nav skaidri noteikts.

Kopumā pastāv trīs veidu nodokļi:

- Nodarbinātības nodokļi, piemēram, iedzīvotāju ienākuma nodoklis;
- Kapitāla nodokļi, piemēram, kapitāla peļņas nodoklis un uzņēmumu ienākuma nodoklis; un
- Patēriņa nodokļi, tabakas akcīzes nodoklis, tirdzniecības nodokļi un PVN.

Šos nodokļus maksā dažādas sabiedrības daļas:

- Darba nodokļus maksā strādnieki;
- Kapitāla nodokļus maksā kapitāla īpašnieki (t.i. akcionāri); un
- Patēriņa nodokļus maksā patērētāji.

Sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, kas veido ievērojamu daļu no nodokļu sloga lielākajā daļā valstu, tiek sadalītas starp darbinieka iemaksām un darba devēja iemaksām, taču abas daļas veido darba nodokli.

Patēriņa nodokļi tiek uzskatīti par regresīvāko nodokļu veidu, kas nozīmē, ka tie proporcionāli vairāk attiecas uz cilvēkiem ar zemākiem ienākumiem. Tas ir tāpēc, ka neatkarīgi no ienākumu līmeņa, mums visiem ir noteikts patēriņa līmenis, lai nodrošinātu savu iztiku, un mēs maksājam tādus pašus nodokļus par šo iztikas minimuma patēriņa grozu.

No otras puses, tā kā ienākuma nodoklis un sociālās iemaksas bieži vien tiek ieturētas kā procenti no ienākumiem, tie, kuri pelna vairāk, maksā vairāk par tādu pašu nostrādāto stundu skaitu kā tie, kuri pelna mazāk.

Tas, kā nodokļu slogs tiek sadalīts starp patērētājiem, uzņēmumiem un strādniekiem, ir atkarīgs no vietējām valdībām un parlamentiem.

Ko CEE reģions vēsta par uzņēmumu nodokļiem un kāpēc?

Pēdējos gados novērots ievērojams diskusiju par uzņēmumu nodokli pieaugums politiķu, mediju, pilsoniskās sabiedrības un citu aktoru starpā Eiropā. LuxLeaks, un pavisam nesen, Panamas papīru skandāls, ievērojami rosinājis lielāku izpratni par dažādām shēmām, ar kuru palīdzību starptautiski uzņēmumi izvairās no nodokļu maksāšanas.

Taču, kamēr noteiktos Eiropas reģionos šajās diskusijās piedalās plašāka sabiedrība, pilsoniskās organizācijas un politiskās partijas, Centrālā un Austrumeiropa (CEE) klusē.

Centrālajā un Austrumeiropā nodokļiem ir dažādas sociālās nozīmes, taču tie reti tiek uzskatīti par godīgu sadales mehānismu. Turklāt sabiedrības diskusijas koncentrējas uz vēlētājiem redzamākajām nodokļu formām, iedzīvotāju ienākuma nodokļiem un patēriņa nodokļiem, nevis uzņēmumu nodokļiem. Tā rezultātā cīņa pret krāpšanu ar pievienotās vērtības nodokli (PVN) - vismazāk progresīvo nodokļu formu - ir kļuvusi gandrīz sinonīma ar diskusijām par nodokļiem kā tādām. Uzņēmumu izvairīšanās no nodokļu maksāšanas šajā reģionā izraisa salīdzinoši nelielu sabiedrības sašutumu.

Lielākā daļa valdību šajā reģionā izvēlas pieeju, kas veicina ārvalstu investīciju ieplūšanu valstī, kas saistīta ar darba vietu radīšanu, kapitāla ieplūšanu, reģionālo attīstību u.t.t. Daži tam pamatā esošie iemesli ir saistīti ar specifisko ģeopolitisko vidi šajā reģionā. Lai gan tā nav vienāda, pastāv daudz kopīgu īpašību: vairākas valstis ir ieguvušas neatkarību salīdzinoši nesen, sākot ar 1990. gadiem norit pakāpeniska atvēršanās pasaules tirgum, daudzas valstis ieņem salīdzinoši perifēru pozīciju ES, notiek pakāpeniska sabiedrisko pakalpojumu likvidācija u.t.t.

Specifiskie vēsturiskie un kultūras apstākļi nozīmē, ka reģiona iedzīvotāji interpretē diskusiju par sadarbību nodokļu politikas jomā par uzbrukumu grūtā cīņā nopelnītajai nācijai un tirgus suverenitātei. Kamēr ES un arī pašā CEE reģionā pastāv līdzās un pārklājas vairākas atšķirīgas nodokļu jurisdikcijas, tad padara nodokļu pārskatus sarežģītus un rada iespēju apiet noteikumus, kas arī tiek izmantoti.

Tā kā pilsoniskās sabiedrības organizācijas pievērš lielāku uzmanību nodokļu taisnīgumam, visā ES dzirdami aicinājumi izveidot caurskatāmāku, saskaņotu un koordinētu nodokļu sistēmu. Nepieciešamība saskaņot nodokļu likumdošanu ir skaidrāka nekā jebkad agrāk - pirmkārt, nepieciešama lielāka pārredzamība. Ja informācija par to, kas notiek ar starptautiskajiem un uzņēmumu nodokļiem, kļūs publiski pieejama, būs pieejams vairāk informācijas kritikas veidošanai un alternatīvu meklēšanai.

Otrādāk, būs iespējams veikt pasākumus pret bāzes eroziju un peļņas novirzīšanu (BEPS), kas ir viens no terminiem, ko izmanto, lai raksturotu mēģinājumus novirzīt peļņu uz samazināt nodokļus, kas tiek maksāti. Visbeidzot, augot sabiedrības un politiķu interesei, varētu tikt izveidota globāla nodokļu iestāde. Pat ja pastāv pamatotas bažas, ir saskatāms lielāks mērķis, kas dos labumu visiem, nevis tikai dažiem: spēcīgāks valsts sektors, labāki sabiedriskie pakalpojumi un vienmērīgi sadalīta nodokļu nasta visu iedzīvotāju starpā.

Šis ziņojums ir izstrādāts, ņemot vērā gan reģionālās īpatnības, gan arī tālākos mērķus. Tā kā CEE reģions patiešām atšķiras no Rietumeiropas, no otras puses, pastāv daudz līdzību tajā, kā to ietekmē neefektīva un novecojusi starptautisko nodokļu sistēma. Tādēļ ir ļoti svarīgi aplūkot potenciālās alternatīvas arī no CEE viedokļa un pārliecinieties, ka šis reģions tiek sadzirdēts. Ja CEE reģions nolems piedalīties diskusijā par nodokļu taisnīgumu un sniegs savu pieredzi, pastāv cerība, ka ES, OECD un ANO būs gatava uz klausīt CEE balsi.

Vispārīgi secinājumi

Mūsu pētījums liecina, ka pretēji dažu ekonomistu teorijām, ka zemas un nemainīgas nodokļu likmes palielina no uzņēmumu nodokļiem gūtos ieņēmumus, stimulējot ekonomisko aktivitāti, samazinot nodokļus korporācijām un lielākajiem pelnītājiem, nodokļu nasta vienkārši nonāk uz vienkāršo iedzīvotāju pleciem. Tas ir radījis neproporcionāli lielu nodokļu slogu precēm un pakalpojumiem, salīdzinot ar OECD vidējo rādītāju. Turklāt, vienādu nodokļu likmju piemērošana gan tiem, kuri gūst lielākus ienākumus, gan tiem, kuri gūst mazākus ienākumus, ir veicinājusi ienākumu nevienlīdzību.

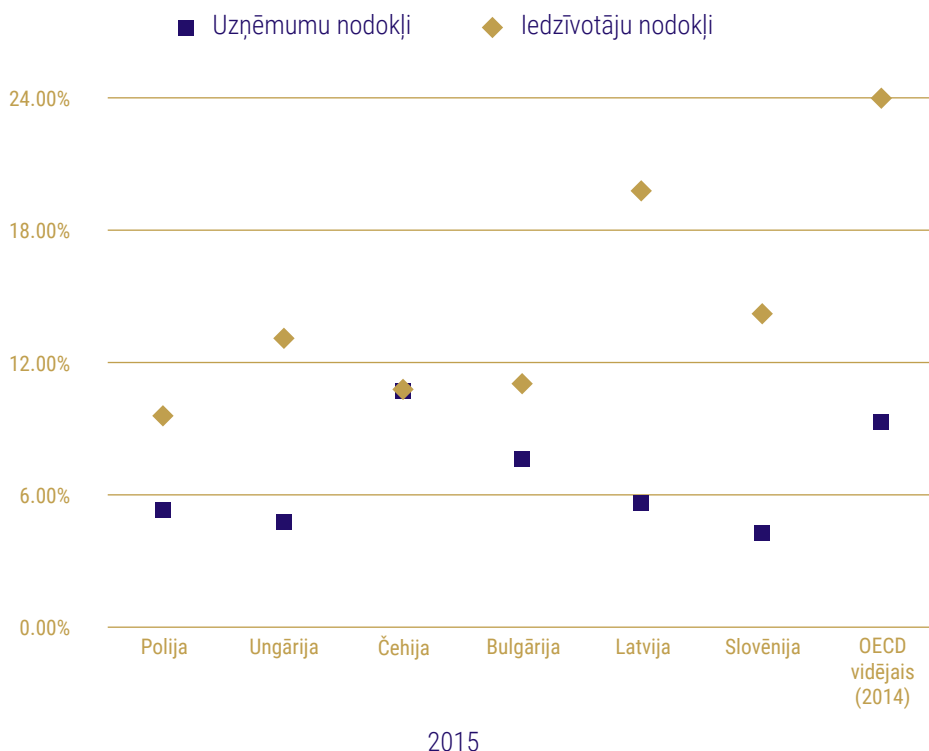
Šo problēmu arvien vairāk sāk atzīt arī Centrālās un Austrumeiropas valstu valdības un Igaunija, pirmā valsts, kas ieviesa izlīdzinātu nodokļu likmi, ir sākusi no tās atteikties.

Kopumā esam secinājuši, ka uzņēmumu nodokļu summa procentos no IKP piecās no sešām pētītajām valstīm ir ievērojami zemākā nekā OECD vidējā. Vienīgi Čehijas Republika iekasē procentuāli vairāk naudas uzņēmumu nodokļu veidā salīdzinājumā ar kopējo nodokļu summu nekā vidēji OECD 35 valstu grupā.

Lai to kompensētu, katrā valstī iedzīvotāju ienākumu nodokļi veidoja lielāku kopējo valsts nodokļu ieņēmumu daļu nekā nodokļi, kas tiek piemēroti uzņēmumu peļņai. Turklāt tas ir **pirms** citiem nodokļiem, kas attiecas uz darba ņēmējiem un patērētājiem, piemēram, PVN un sociālās iemaksas.

Valsts, kurā starp korporāciju un iedzīvotāju maksātajiem nodokļiem bija vismazākā atšķirība, ir Čehija, kur šī atšķirība ir mazāka kā 1%. Latvijā šī starpība ir 14%.

**% uzņēmumu nodoklis no kopējiem valdības ieņēmumiem un
% ienākuma nodoklis no kopējiem valdības ieņēmumiem**

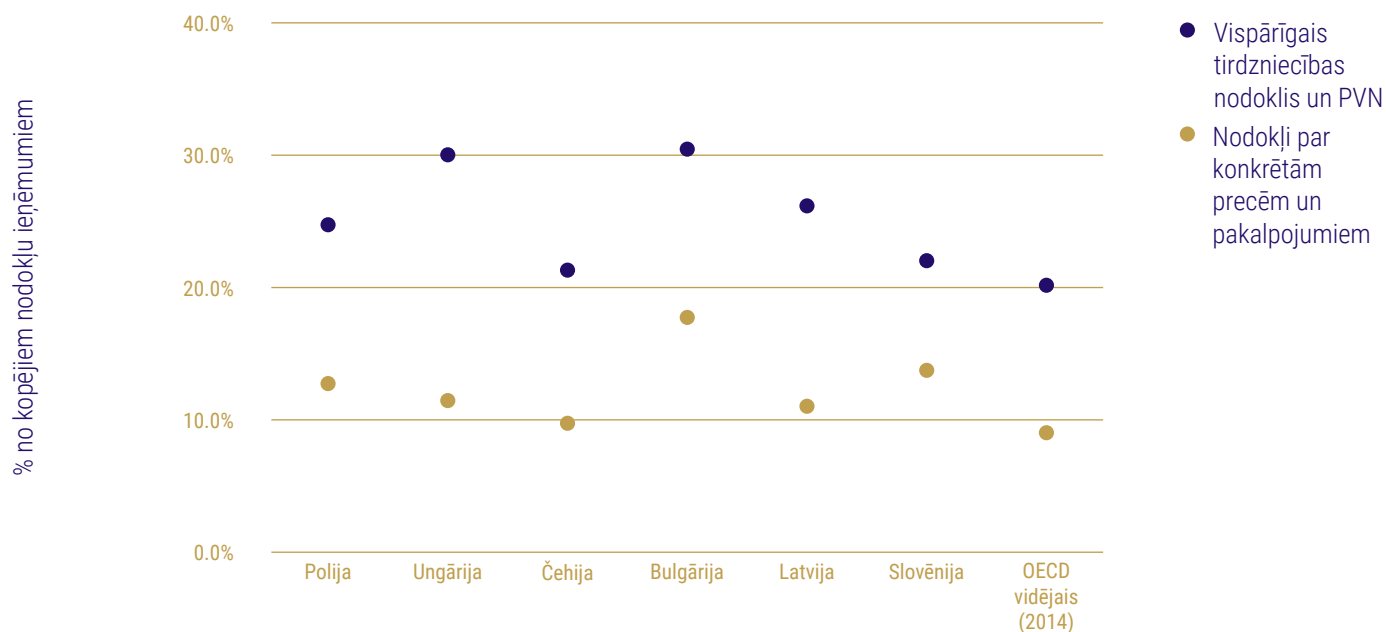

Salīdzinot ar vidējo OECD rādītāju, ir skaidrs, ka pastāv ievērojama atšķirība starp nodokļiem, kas tiek iekasēti no komercsabiedrībām un no iedzīvotājiem.

Turklāt, ja aplūkojam absolūtos skaitļus, redzams, ka visās valstīs, izņemot Čehijas Republiku, uzņēmumi, proporcionāli kopējiem ieņēmumiem no nodokļiem, nodokļos samaksā mazāk nekā vidēji OECD.

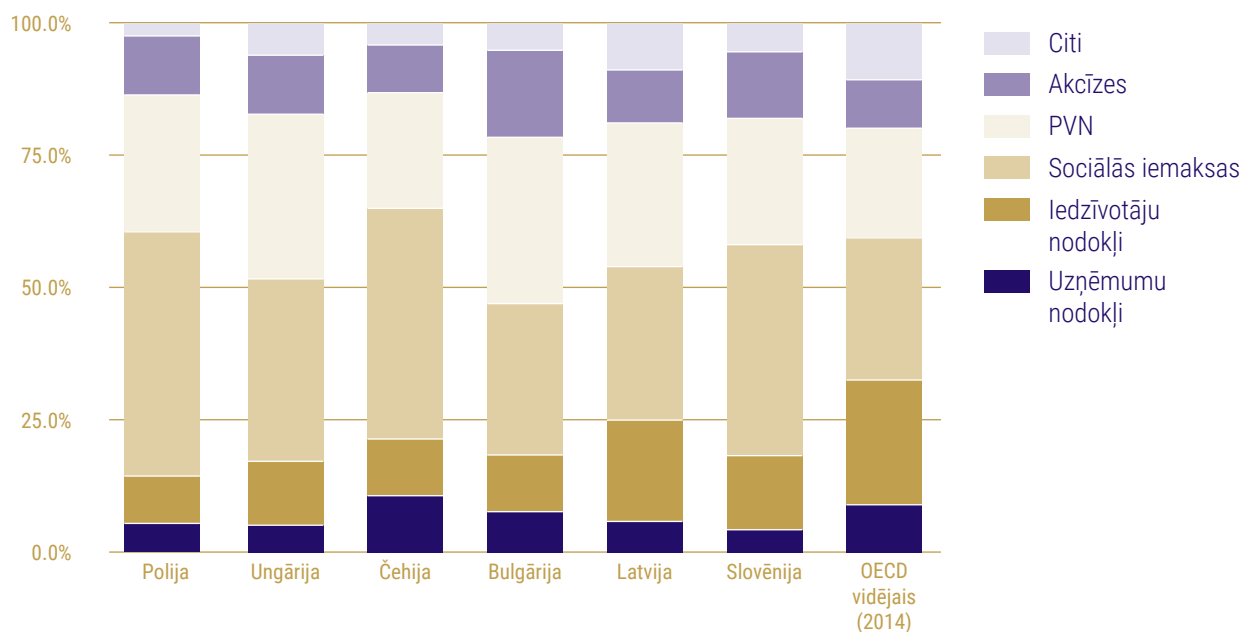
Lai to kompensētu, valstīm nācās gūt lielākus nodokļu ieņēmumus no patērētājiem, piemēram, PVN, tirdzniecības nodokļu un akcīzes nodokļu veidā. Visos gadījumos, ko mēs aplūkojam, nodokļu ieņēmumu summa, kuru veido patēriņa nodokļi, bija augstāka nekā vidēji OECD, lai gan Čehijā un Slovēnijā šī atšķirība bija neliela.

Preču un pakalpojumu nodokļi vs. OECD vidējie rādītāji

Tālāk esam aprakstījuši katras valsts nodokļu struktūru, kur redzams, cik daudz patēriņa, darba un uzņēmumu nodokļus iekasē katra aplūkotā valsts.

CEE valstu nodokļu struktūra

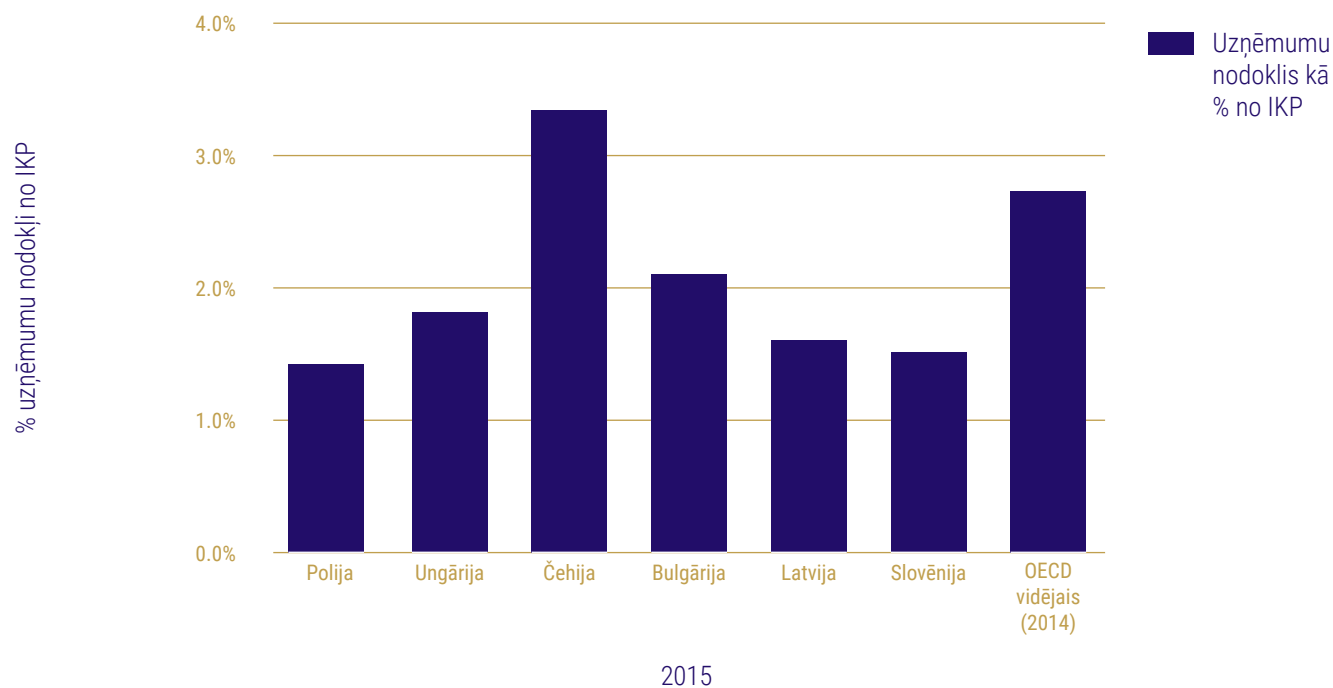

2015

Nākamajā diagrammā salīdzināti uzņēmumu nodokļa ienākumi un IKP, lai varētu saprast, cik lielu devumu uzņēmumi sniedz ekonomiskās aktivitātes kontekstā.

Jau atkal redzam, ka 2015. gadā Čehijā iekasēti nedaudz vairāk nodokļu no uzņēmumiem nekā citās valstīs, pat tajās ar līdzīgām nodokļu likmēm. Piemēram, Polijā uzņēmumu nodokļa likme ir līdzīga Čehijas likmei, taču Polijā iekasēta mazāka nodokļu summa salīdzinājumā ar IKP.

Uzņēmumu nodokļa maksājumu % daļa no IKP

Kā mēs analizējam nodokļu slogu Centrālajā un Austrumeiropā?

Šajā ziņojumā iekļautā valsts mēroga statistika par Čehiju, Ungāriju, Latviju un Slovēniju iegūta no OECD statistikas datu bāzes. Lai gan Polija ir OECD dalībvalsts, OECD datu bāzē nebija pieejami dati par 2015. gadu. Polijas un Bulgārijas gadījumā mēs ieguvām datus no attiecīgo finanšu ministriju mājas lapām. Visi ziņojumā iekļautie rādītāji ir aprēķināti, izmantojot oficiālus datus.

OECD datu bāze ietver nodokļu definīcijas, kas atšķiras no dažās valstīs lietotajām. Piemēram, OECD kopējo nodokļu ieņēmumu summas definīcija ietver sociālās iemaksas, taču Polijas Finanšu ministrija neietver sociālās iemaksas savā nodokļu ieņēmumu aprēķinā. Tādēļ mēs mēģinājām iegūt datus, kas būtu pēc iespējas salīdzināmi, tāpēc Polijas gadījumā paši iekļāvām ieņēmumus no sociālajām iemaksām kopējos nodokļu ieņēmumos.

Mēs izmantojām OECD 2014. gada vidējos rādītājus, jo OECD vēl nebija publicējis 2015. gada datus. Taču OECD vidējie rādītāji dažu gadu griezumā nav ļoti mainīgi, tādēļ mēs uzskatījām, kas tie tāpat ir salīdzināmi.

Kas attiecas uz iedzīvotāju un uzņēmumu maksāto nodokļu summu, mēs izmantojām OECD datu bāzē iekļautos vispārējos aprēķinus, lai mēģinātu aptvert gan peļņas, ienākumu un kapitāla peļņas nodokļus. Šī iemesla dēļ mēs izmantojām nodokļus, kas maksājami no peļņas vai peļņas no kapitāla, nevis vienkārši aplūkojam veiktos uzņēmumu nodokļa maksājumus.

Kas attiecas uz netiešajiem nodokļiem, mēs atkal izmantojām plašākas kategorijas OECD datu bāzē. Mēs izmantojām vispārējos precēm un pakalpojumiem piemērojamus nodokļus, nevis PVN vai tirdzniecības nodokli. Tas darīts tādēļ, ka PVN un tirdzniecības nodoklis bieži aizstāj viens otru, dažās valstīs vispār nav tirdzniecības nodokļa, bet citās nav PVN. Izmantojot plašākas kategorijas, iespējams aplūkot nodokļus, kas tiek piemēroti precēm un pakalpojumiem, kas palielina patērētāju maksājamās cenas. Tas pats attiecas uz nodokļiem, kas tiek maksāti par specifiskām precēm vai pakalpojumiem, kas ietver, piemēram, cigaretēm un alkoholam piemērotos nodokļus.

Katras valsts nodokļu likmes dati tika iegūti, izmantojot OECD datu bāzi vai nozares publikācijas, piemēram, Deloitte nodokļu avotu.

Top 10

Statistiku par desmit lielākajiem uzņēmumiem apkopoja organizācijas, kas darbojas katrā pētītājā valstī - Glopolis, Demnet, Za Zemiata, Lapas, Ekvilib un IGO. Katram partnerim tika lūgts atrast sarakstu ar desmit lielākajiem uzņēmumiem valstī pēc ieņēmumiem. Tie bieži vien izrietēja no uzņēmējdarbības publikāciju publiskotajiem sarakstiem.

Katrai iesaistītajai organizācijai tika lūgts apkopot vairākus specifiskus datus par uzņēmumu, peļņu, bruto peļņu, peļņu pirms nodokļiem un nodokļiem. Šie skaitļi tika ievadīti galvenajā izklājlapā, lai veicinātu salīdzinājumu starp uzņēmumiem un valstīm.

Šie skaitļi tika iegūti no katra uzņēmuma publicētā gada pārskata.

Pēc tam tika veikta tālāka izpēte par uzņēmumiem, kuru nodokļu likmes šķietami atšķīrās no likumā noteiktajām vairāku gadu garumā. Cita starpā tika aplūkotas gada pārskatu piezīmes.

Latvija

Uzņēmumu ienākuma nodokļa likme 15 %

IKP	€24,348,500,000
Kopējie valdības ieņēmumi	€7,100,000,000
Uzņēmumu peļņas nodoklis	€400,000,000
Tiešie iedzīvotāju nodokļi (t.i., ienākuma nodoklis)	€1,400,000,000
Nodokļu ieņēmumi kā % no IKP	29.16%
% uzņēmumu ienākuma nodokļi no kopējiem valdības ieņēmumiem	5.63%
% ienākuma nodokļi no kopējiem valdības ieņēmumiem	19.72%
Sociālās apdrošināšanas iemaksas	€2,000,000,000
VSAOI %	28.17%
Vispārīgie nodokļi precēm un pakalpojumiem (tirdzniecības un PVN)	€1,900,000,000
% kopējais pievienotās vērtības nodoklis	26.76%
Nodokļi par noteiktām precēm un pakalpojumiem	€800,000,000
% nodokļi par noteiktām precēm un pakalpojumiem	11.27%

Mūsu pētījumā Latvijā tika konstatēta vislielākā atšķirība starp iedzīvotāju maksājamiem nodokļiem, salīdzinājumā ar uzņēmumu maksājamiem nodokļiem. Kopumā 5,6% no valdības nodokļu ieņēmumiem nāk no uzņēmumu nodokļa, bet 19,7% veido iedzīvotāju ienākuma nodoklis.

Latvijā salīdzinoši lielu valdības ieņēmumu daļu veido PVN - 27%, bet otrs zemākais avots ir sociālās iemaksas - 28%.

Top 10

Top desmit pelnošāko Latvijas uzņēmumu vidū dominē enerģētikas un komunālo pakalpojumu sektors, tajā darbojas pieci no top desmit uzņēmumiem.

Kopumā Latvijas uzņēmumi maksā uzņēmumu nodokli, kas ir tuvu valstī noteiktajam. Vienīgais uzņēmums, kas ievērojami atšķiras no šīs tendences ir Latvenergo.

Saskaņā ar Latvenergo gada pārskatiem uzņēmums 2015. gadā nodokļos samaksāja 8% no tā ieņēmumiem un tikai 0,0001% 2014. gadā.

Pārskatos minēts, ka uzņēmums izmanto nodokļu atlaides par jaunu tehnoloģiju ieviešanu, lai sasniegtu šo mērķi. Tas ir īpaši interesanti saistībā ar faktu, ka Latvenergo ir visaugstākā peļņas marža 2015. gadā.

Elko Grupa konsekventi izdodas sasniegt zemāku nodokļu likmi nekā likumā noteiktā. 2015. gadā uzņēmums nodokļos samaksāja tikai 5% no savas peļņas. 2014. un 2013. gadā uzņēmums nodokļos samaksāja aptuveni 12% peļņas, bet 2012. un 2011. gadā, attiecīgi 6% un 4,5%. NESTE Latvija arī samaksāja tikai 7,17% peļņas 2015. gadā un 1,28% 2014. gadā.

Vēl vienu ievērtības cienīgu jautājumu izvirza poļu uzņēmuma PKN Orlen Latvijas meitas uzņēmums. Orlen Latvija uzrādīja pamatdarbības peļņas maržu precīzi 0,6% apmērā katru gadu pēdējos piecus gadus. Tas liek domāt, ka uzņēmuma ieņēmumi un izmaksas nav pakļautas parastajiem tirgus spēkiem, kas ietekmē lielāko daļu uzņēmumu. Tas varētu liecināt, ka uzņēmums nodarbojas ar peļņas novirzīšanu un ir nolēmis ierobežot sava latviešu meitasuzņēmuma peļņu.

Mēs norādījām to PKN, kas pavēstīja mums, ka «Attiecības starp ORLEN Latvija un citiem ORLEN kapitāla grupas uzņēmumiem pilnībā atbilst vietējai un starptautiskajai nodokļu likumdošana, tās prasībām un labākajām praksēm.

Darījumi starp saistītajām pusēm notiek saskaņā ar OECD iekšējo cenu noteikšanas vadlīnijām starptautiskiem uzņēmumiem un nodokļu administrācijām, kā arī Latvijas specifiskajām likuma prasībām.

Turklāt pirms pašreizējās iekšējo cenu noteikšanas metodikas ieviešanas mēs sazinājāmies ar Latvijas nodokļu iestādi, kura vēlāk veica inspekciju. Netika izvirzīti nekādi iebildumi.»

2015	Apgrozījums	Peļņa pirms nodokļiem	Nodoklis	Peļņas marža	Nodoklis kā % no peļņas pirms nodokļiem
URALCHEM Trading	€1,133,125,557	€29,629,382	€4,517,272	2.61%	15.25%
RIMI LATVIA	€785,281,263	€32,576,721	€4,623,326	4.15%	14.19%
MAXIMA Latvija	€688,799,668	€23,689,504	€4,219,672	3.44%	17.81%
Latvenergo	€521,145,687	€104,043,884	€8,465,000	19.96%	8.14%
ORLEN Latvija	€459,731,414	€2,758,410	€420,759	0.60%	15.25%
Latvijas Gāze	€444,690,000	€37,586,000	€4,274,000	8.45%	11.37%
NESTE LATVIJA	€407,320,000	€11,676,961	€836,909	2.87%	7.17%
ELKO GRUPA	€368,006,295	€9,155,805	€459,120	2.49%	5.01%
Circle K Latvia	€358,176,954	€25,809,423	€3,970,233	7.21%	15.38%
LDZ CARGO	€332,706,150	€4,148,505	€1,573,000	1.25%	37.92%
Kopā	€5,498,982,988	€281,074,595	€33,359,291	5.11%	11.87%

Secinājumi

Mūsu pētījums liecina, ka zemas nodokļu likmes nav bezmaksas pusdienas valdībām - tām ir sava cena. Ja no uzņēmumiem netiek gūti ieņēmumi, tad valdībai radušos izdevumus jāsedz citādā veidā. Zemi nodokļi uzņēmējdarbībai nozīmē lielāku slogu iedzīvotājiem un lielāku nodokļu nevienlīdzību.

Visā reģionā uzņēmumi parasti maksā salīdzinoši nelielus nodokļus, gan salīdzinājumā ar šo valdu iedzīvotājiem, gan OECD valstīm.

Tas nozīmē, ka nodokļu slogs tiek neproporcionāli uzlikts iedzīvotājiem, kuri vai nu maksā salīdzinoši lielākus nodokļus vai maksā vairāk netiešo nodokļu par precēm un pakalpojumiem.

Viens veids kā novērst sacensību par zemākajiem uzņēmumu nodokļiem ir sadarboties Eiropas līmeni, lai pārliecinātos, ka pastāv vienots normatīvo aktu kopums, kas regulē kā uzņēmumi maksā nodokļus. Mēs uzskatām, ka Centrālās un Austrumeiropas valstīm vajadzētu pozitīvi iesaistīties pašreizējos centienos izveidot vienotu konsolidētu uzņēmumu nodokļu bāzi.

Aplūkojot desmit pelnošākos uzņēmumus katrā valstī mēs redzējām būtiskas atšķirības tajā, cik daudz nodokļu šie uzņēmumi maksāja nodokļos. To daļēji skaidro fakts, ka daudzās valstīs ir pieejamas nodokļu atlaides, kas ļauj uzņēmumiem ievērojami samazināt nodokļu saistības. Mūsu skatījumā valstu valdībām vajadzētu nodrošināt lielāku piedāvāto atlaižu pārskatāmību.

Tāpat mums ir aizdomas, ka zemas nodokļu likmes CEE neattur uzņēmumus no izvairīšanās no nodokļu maksāšanas un peļņas novirzīšanas un pastāv pierādījumi, ka reģionā darbojošies starptautiskie uzņēmumi ir iesaistīti šādās praksēs. Lai panāktu lielāku caurskatāmību tajā, kuri uzņēmumi maksā kurām valstīm, reģiona valstīm vajadzētu atbalstīt pūles likt uzņēmumiem iesniegt peļņas pārskatus par katru valsti atsevišķi.